

Posudek oponentky na bakalářskou práci Julie Stýblové

Státy s nejnižší úrovní úmrtnosti na světě: jejich specifika a trendy vývoje

Katedra demografie a geodemografie, PřF UK

Bakalářská práce Julie Stýblové se zabývá výzkumem úmrtnosti mezi roky 1990 a 2013 v zemích, které měly v období 2010–2013 nejnižší intenzitu úmrtnosti. Ačkoliv vybrané téma patří k základním tématům demografického výzkumu, nepostrádá aktuálnost a relevantnost. Tak jako v případě plodnosti, kdy se v posledních desetiletích rodí výrazně méně dětí na jednu ženu ve většině zemí, i v případě úmrtnosti došlo ve většině zemí k výrazným změnám a nárůstu hodnot naděje dožití při narození.

Téma je se zahrnutím úvodu a závěru zpracováno v sedmi kapitolách na 54 stranách, přičemž nechybí seznam použité literatury, abstrakty a seznamy tabulek a obrázků. V úvodu práce je srozumitelně představeno téma, cíle práce a struktura práce, avšak nelze souhlasit s tvrzením, že fenomén mužské nadúmrtosti mužů je zřejmý až od roku 1990 (str. 11), což není uvedeno ani v citovaném zdroji. Bohužel formulační nepřesnosti se týkají i podkapitoly 1.1 o cíli a struktuře práce. V druhé kapitole jsou obsaženy informace k trendům úmrtnosti ve vyspělých zemích a základní teoretické koncepty, které vysvětlují vývoj úmrtnosti ve světě. Jejich zařazení považuji za přínosné, protože zasazují danou problematiku do širšího kontextu.

Třetí kapitola specifikuje použité ukazatele, metody a data. K ukazatelům, které jsou v analýze využity, patří naděje dožití při narození, pravděpodobnost úmrtí podle věku a standardizované míry úmrtnosti podle příčin smrti pro sedm vybraných příčin. Pro analýzu příspěvku věkových skupin ke změně v naději dožití při narození je využita jednorozměrná dekompozice dle Pressata, v případě příčin smrti dvourozměrná dekompozice dle Pollarda a pro hodnocení měr úmrtnosti dle příčin přímá standardizace. Jak uvedené ukazatele, tak aplikované metody považuji za odpovídající, nicméně v popisu použitých metod jsou terminologické nepřesnosti (např. vymezení pravděpodobnosti úmrtí, str. 17). Human Mortality Database a WHO Mortality Database jsou primární zdroje dat, které byly analyzovány. Oba zdroje jsou vhodné k naplnění stanoveného cíle, nicméně se z textu příliš nedozvíme o kvalitě dat a za méně srozumitelné považuji vysvětlení, proč jsou analyzována data za období 1990–2013.

Následující tři kapitoly jsou analytické a představují výsledky aplikovaných metod. Zatímco ve čtvrté a páté kapitole jsou popsány a interpretovány výsledky vztahující se k celkovému vývoji ve vybraných zemích na základě ukazatele naděje dožití při narození dle pohlaví a pravděpodobnosti úmrtí dle věku a pohlaví, v šesté kapitole jsou výsledky analýzy dle příčin smrti. Ačkoliv celkově má bakalářská práce logickou strukturu, v případě textu těchto analytických kapitol to ne vždy platí. S ohledem na množství zemí, ukazatelů a časového období, které je studováno, není orientace v textu vždy úplně snadná, někdy není zřejmé kde, kdy a co klesá nebo roste, nebo se změnilo. Text je také místy zjednodušující, což umocňuje pocit určité nedokončenosti práce (např. „Celkový vývoj pravděpodobnosti úmrtí byl ve všech

vybraných státech za ženy kladný.“, str. 28.). Mimo to, grafy 3 až 6 nemají odpovídající název, protože je tam zobrazen srovnávací index, o kterém v metodické části práce není nic uvedeno. Poslední kapitola práce je závěr, který sice shrnuje výsledky, nicméně se domnívám, že mohl být obecnější.

Ačkoliv má bakalářská práce zajímavé téma, logickou strukturu, vhodně zvolené metody, citace a grafická úprava nemají významnějších nedostatků, v práci se vyskytuje řada formulačních, terminologických a interpretačních nepřesností, proto bakalářskou práci Julie Stýblové nedoporučuji k obhajobě.

V Praze 20. 8. 2018

RNDr. Olga Kurtinová, Ph.D.